

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: FRPS/631/2011/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

89/2012. (II. 29.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ (továbbiakban: panaszos), törvényes képviselőjeként eljáró **gyámszülő** (továbbiakban: gyámszülő), 2011. június hó 8-án előterjesztett panasza alapján indult eljárásban a 2012. február 29-én – dr. Kozma Ákos elnökhelyettes, testületi tag távollétében – megtartott zárt ülésén született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos gyámszülője 2011. június 8-án, postai úton terjesztette elő panaszát a Testületnél a S. Rendőrkapitánysággal szemben, amelyet 2011. június 27-én kelt levelében kiegészített és képviseleti jogának igazolására csatolta a S. Városi Gyámhivatal F-699/11/2010. számú határozatát. A Testület a gyámszülő által egyidejűleg saját nevében, ugyanazon okiratokban, azonos tartalommal előterjesztett panaszról, jelen ügyről leválasztva, külön eljárás keretében hozott 68/2012. (II. 15.) szám alatt állásfoglalást.

I.

A panaszbeadványban és annak kiegészítésében a panaszos előadta, hogy 2011. június 3-án délelőtt házuk udvarából kiszöktek a libák, ezért testvére, gyk. V. J. utánuk szaladt, hogy hazaterelje őket. Ekkorra már azonban a szomszédasszony, A. I. kiment a háza elé és ököllel elkezdte ütni a gyermeket. A panaszos testvére segítségére sietett, kérve a szomszédot, hogy

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

engedje el az öccsét. A szomszédasszony erre elengedte a gyermeket, és nekitámadt a panaszosnak, akit megkarmolt, sőt, egy késsel a szemébe vágva megsebesített. A panaszos állítása szerint, gyámszülője ezt követően kihívta a rendőröket, a szomszédasszony azonban még ekkor sem hagyta abba a bántalmazásukat. A három intézkedő rendőr ezt nem akadályozta meg, sőt, a panaszoszt és gyámszülőjét „bilincsbe verve” elvitték és mintegy öt órán át „fogva tartották” őket. A panaszos nem értette, hogy miért őket bilincselték meg és állították elő, miért nem a szomszédasszonyt A.I.-t, pedig az egyik rendőr mondta is a szomszédasszonynak, hogy mivel szemük láttára is bántalmazta a „lányt”, ezért „börtönbe fog kerülni”. A panaszos állítása szerint a rendőrök mind az előállítással, mind a bilincseléssel kapcsolatos kérdésére azt válaszolták, hogy „a rendőrkapitány úr ezt parancsolta nekik”. A panaszos előadta, hogy a bilincs alkalmazását megelőzően elhangzott az erre vonatkozó figyelmeztetés, de annak okaként a rendőrök megint csak a kapitány úr parancsára hivatkoztak. Az előállítás okáról szóló tájékoztatót és az előállító helységben történő elhelyezéssel kapcsolatos jogokról és kötelezettségekről szóló tájékoztatót a panaszos – állítása szerint – nem kapta meg, az előállítás várható időtartamáról tájékoztatást nem kapott. Ezen idő alatt megérkezett a panaszos kirendelt védője, de az ügyvéd – a panaszban foglaltak szerint – csak „bekísérte” majd ki is ment a helységből, így a kihallgatásán az ügyvéd nem volt jelen és gyámszülője „sem lehetett ott”.

A panaszos előadta, hogy a panasztétel lehetőségéről és módjáról a rendőrségen mind írásban, mind szóban tájékoztatták, így szerzett tudomást a Testülethez fordulás lehetőségéről is, úgyszintén előadta, hogy az eset kapcsán ellene büntetőeljárás indult.

II.

A Testület az ügy érdemi vizsgálata, a tényállás alaposabb megismerése érdekében felvilágosítást kért az Országos Rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálatán keresztül az illetékes S.-i Rendőrkapitányságtól, valamint megküldeni kérte az ügygel kapcsolatos rendőrségi dokumentumokat és konkrét kérdésekkel kapcsolatban a rendőrség álláspontját.

A Testület megkeresésére, a S.-i Rendőrkapitányság vezetője szolgálati úton megküldte a panasszal kapcsolatos részletes jelentését (továbbiakban: összefoglaló jelentés), az intézkedő rendőrök által készített jelentéseket (továbbiakban: rendőri jelentés), az intézkedés során keletkezett iratok másolatait, valamint a nyomozás iratanyagának másolatát.

1) Az összefoglaló jelentés és a rendőri jelentések szerint 2011. június 3-án 9 óra 25 perckor a panaszos gyámszülőjének lánya, telefonon tett bejelentést a Sárbogárdi Rendőrkapitányság ügyeletére, hogy 9 óra 20 perckor a C., V. utca 24. számú ház előtt, szóváltást követően a panaszos és testvére, valamint gyámszülője összeverekedett egy idős asszonnal, A. I. C.-i lakossal. A helyszínrre – a 07050/1551/2011/ id. sz., B. A. r. törzszászlós által aláírt hivatalos feljegyzés szerint – 9 óra 45 perckor érkeztek ki a járőrök, két r. őrmester, valamint egy – önálló intézkedési joggal nem rendelkező, gyakorlaton lévő – r. hallgató. A rendőrök a helyszínen azt tapasztalták, hogy a panaszos és testvére, valamint gyámszülőjük, agresszívan viselkedve, trágár szavakat használva kiabál A. I.-vel. A helyszínen tartózkodott még P. K., ugyancsak C.-i lakos. A rendőrök felszólították a panaszoszt és testvérét, valamint gyámszülőjét hogy hagyják abba cselekményüket, majd felszólították a feleket, hogy pár lépésre távolodjanak el egymástól. Ezt követően a rendőri jelentés szerint az intézkedő rendőrök köszöntek, közölték nevüket, rendfokozatukat, szolgálati helyüket és beosztásukat, valamint jelvéyszámukat, majd igazoltatták a jelenlévőket.

A helyszínen történt meghallgatás során a panaszos és testvére, valamint gyámszülője elmondták, hogy kiszöktek a libák saját udvarukból és gyk. V. J. utánuk szaladt, hogy visszaterelje őket. Ekkor azonban kijött a házából A. I. és felelősségre vonta a gyermeket, hogy miért az ő háza előtt terelte a libákat, majd a gyermeket többször is a fején megütötte. Ezt látta meg a panaszos és testvére segítségére sietett, majd A. I.-vel dulakodni kezdtek, melynek során a panaszos az arcán megsérült.

Fentiekkel ellentétben A. I. elmondta, hogy gyk. V. J. a háza előtt terelte a libákat és mivel ez már többször előfordult, rászólt a gyerekekre, hogy a libák lecsipkedik a virágait. A. I. elmondása szerint erre a gyermek kövel kezdte dobálni őt. Ekkor ért oda a panaszos, akivel szóváltást követően dulakodás kezdődött, melynek során arcán megsérült. Ezt látta meg a szomszéd, P.K., aki odament hozzájuk és szétválasztotta őket.

Az összefoglaló jelentés szerint ekkor ért a helyszínre a panaszos gyámszülője, aki előbb kézzel majd a papucsával arcul ütötte P. K.-t.

A helyszínre érkező rendőrök szerint gyk. V. J. fején sérülés nem volt, A. I. és a panaszos arcán dulakodásból származó karmolások voltak láthatók.

A rendőrök jelentették a történeteket a kapitányság ügyeletesének, ahonnan azt az utasítást kapták, hogy a helyszínt biztosítsák, és a jelenlévőket tartsák vissza a bűnügyes csoport kiérkezéséig. A rendőri jelentés szerint a bűnügyes csoport megérkezéséig a panaszos és gyámszülője többszöri rendőri felszólítás ellenére továbbra is megjegyzéseket tett A. I. felé, aki részben e miatt, részben az átélt izgalmak hatására rosszul lett és elvesztette eszméjét, ezért ki kellett hívni hozzá az orvosi ügyeletet.

A kapitányság bűnügyi helyszínelői 10 óra 5 perctől 11 óráig végezték el a helyszíni szemlét, majd a bűnügyi csoport vezetője utasította az intézkedő rendőröket, hogy a panaszost és gyámszülőjét a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 33. § (2) bekezdésének b) pontja alapján állítsák elő a kapitányságra, mert alaposan gyanúsíthatók bűncselekmény elkövetésével. Ellentétben a panaszosi állítással, a rendőri jelentés szerint H.Zs. őrmester a bűncselekmény alapos gyanújára történő hivatkozást – a jogszabályhely megjelölésével – közölte a panaszossal és gyámszülőjével.

Az előállítás végrehajtásáról és személyi szabadságot korlátozó intézkedésről készült jelentések szerint, a panaszossal, valamint gyámszülőjével szemben az Rtv. 29. § (1) bekezdése alapján igazoltatásra, az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja alapján előállításra, az Rtv. 29. § (4) bekezdése alapján „igazoltatott személy átvizsgálására” került sor. A panaszos esetében, az Rtv. 48. § a), b) és c) pontja alapján került sor bilincsalkalmazásra, hátra bilincselés módszerével. A gyámszülővel szemben az Rtv. 48. § b) és c) pontja alapján alkalmaztak bilincset – a rendőri jelentés szerint testalkatára tekintettel – kezek előre bilincselésével. A bilincs alkalmazása mind a panaszos, mind a gyámszülő esetében, 11 órától 11 óra 20 percig tartott.

Az összefoglaló jelentés és a rendőri jelentések részletesen indokolják a bilincshasználatot a következők szerint. Mind a panaszos, mind a gyámszülő magatartása, az intézkedő rendőrök szerint a helyszínre érkezésükkor és azt követően „erős érzelmi felindulásra, agresszióra hajlamosságra, esetleges támadás lehetőségére utalt”. A szolgálati gépjárműben – a rendőri

jelentés szerint – mindketten provokáló mondatokkal illették a rendőröket, H. Zs. r. őrmester szerint a gyámszülő többször is megjegyezte, hogy bizonyára azért őket állítják elő, mert ők cigányok, és emiatt elfogultak a rendőrök velük szemben. Az összefoglaló jelentés szerint, az intézkedéskor hatályban volt, a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 60. §-ának (1) bekezdése példálózó jelleggel tartalmazza a bilincs alkalmazásának lehetséges indokait. Ez a példálózó jelleg – folytatja az összefoglaló jelentés – egyúttal irányt is mutat arra vonatkozóan, hogy a jogalkotó szándéka szerint melyek lehetnek azok az élethelyzetek, amikor egyértelműen bilincs alkalmazásának van helye. A Szolgálati Szabályzat már hivatkozott 60. § (1) bekezdésének a) pontja szerint, bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető. Idézi az összefoglaló jelentés ezt követően a Szolgálati Szabályzat 4. §-ának (4) bekezdését is, mely szerint „a rendőri intézkedés közben körültekintően kell eljárni. A rendőrnek arra kell törekednie, hogy megelőzze, hogy megtámadják, lefegyverezzék, figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.”

Az összefoglaló jelentés szerint, a konkrét eset vonatkozásában megállapítható, hogy a támadás vagy szökés lehetőségét magában rejtő körülmények ismeretében az intézkedő rendőrök, a gépjárművel szállítás idejére tartották indokoltnak a bilincs alkalmazását, amelyet a szállítás befejezését követően, az arányosság követelményére tekintettel azonnal megszüntettek. Az összefoglaló jelentés szerint a gépjárművel történő szállítás során bekövetkező támadás esetén, veszélyeztetetté váltak volna az intézkedéssel érintett személyek, az intézkedést foganatosító rendőrök és a közúti forgalomban résztvevő kívülálló személyek egyaránt.

2) A panaszos előállításának kezdőidőpontjaként az előállítás végrehajtásáról szóló jelentés 9 óra 40 perces időpontot tartalmaz, a részére az előállítás időtartamáról kiállított igazolás kezdőidőpontként 9 óra 20 percet jelöl meg, ugyanakkor ez utóbbi iraton egy kézzel írt, szignált és bélyegzővel ellátott javítás „11.00” órában jelöli meg a kezdő időpontot.

Az összefoglaló jelentés szerint, a 2011. június 3-án 10 óra 5 perctől 11 óráig tartó helyszíni szemle után, a következő intézkedések, illetve nyomozati cselekmények történtek:

- 11 órától - 11 óra 20 percig a panaszos és gyámszülőjének beszállítása a helyszínről a rendőrkapitányságra,
- 11 óra 30 perctől 11 óra 20 percig (nyilvánvaló elírás, helyesen: 11 óra 57 perc) P.K. tanúkenti kihallgatása,
- 12 óra 2 perctől 12 óra 33 percig A. I. feljelentésének felvétele, majd nevezett orvosi vizsgálata,
- a panaszos számára, hivatalból védő kirendelése, és értesítése a 14 óra 30 percre tervezett gyanúsított kihallgatásról,
- 13 óra 54 perctől 14 óra 30 percig a gyámszülő gyanúsított kihallgatása,

- 15 óra 1 perctől 15 óra 48 percig a panaszos kihallgatása

- 16 óra 35 perckor a panaszos orvosi vizsgálata,

- az előállítás időtartamáról kiállított igazolás szerint, a panaszos 16 óra 40 perckor, míg gyámszülője 16 óra 45 perckor, került szabadon bocsátásra.

3) A megküldött iratok között szerepel a panaszos által aláírt „Nyilatkozat”, amely szerint a panaszos kijelenti, hogy a jogorvoslati jogaira vonatkozó tájékoztatást az Rtv. 92. és 93. § alapján megkapta, a vele szemben alkalmazott személyi szabadságot korlátozó intézkedéssel, kényszerítő eszköz alkalmazásával kapcsolatban panasszal nem él, az Rtv. 33. § (4) bekezdése alapján az előállítás okáról, annak várható időtartamáról a tájékoztatást szóban megkapta, a részére kiállított – az előállítás időtartamáról szóló – igazolást átvette, az előállító helységben történő elhelyezésével kapcsolatban a 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 2. § (8) és (9) bekezdés, valamint a 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás alapján a jogairól és kötelezettségeiről szóló írásos tájékoztatást átvette, élelmezést nem kért, betegségben nem szenved, sérülése a rendőri intézkedés során nem keletkezett, orvosi ellátásban nem részesült. A nyilatkozaton nem szerepel a kiállítás helye, a dátum, valamint a pontos időpont, szerepel azonban a panaszos aláírása alatt gyámszülőjének aláírása is.

4) A megküldött iratok között 07050/1551/2011/id. szám alatt szerepel a védő kirendelésére vonatkozó 2011. június 3-án kelt határozat, azzal, hogy a panaszos kihallgatásának tervezett időpontja 14 óra 30 perc.

Ugyancsak szerepel az iratok között a 2011. június 3-án 15 óra 1 perces kezdettel felvett, a panaszos kihallgatásáról készült jegyzőkönyv, melynek tanúsága szerint a kihallgatáson a kirendelt védő részt vett.

III.

A Testület a panaszbeadvány alapján vizsgálat tárgyává tette a rendőri intézkedés jogalapját – különös tekintettel a részrehajlás-mentesség követelményére –, az igazoltatás jogalapját, az előállítás jogalapját, indokoltságát, arányosságát, időtartamát és az előállítás alatt foganatosított cselekményeket, a fiatakorúakra vonatkozó előírások betartását, valamint a bilincs alkalmazásának jogalapját, indokoltságát, arányosságát és végrehajtásának módját.

A vizsgálat során a Testület megállapította, hogy a rendőri intézkedések érintették a panaszosnak – az intézkedés időpontjában hatályos – a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. §-ának (1) bekezdéséből levezethető tisztességes eljáráshoz, az 54. §-ának (1) bekezdése szerinti emberi méltósághoz, továbbá az 55. §-ának (1) bekezdésében biztosított személyes szabadsághoz való jogát. Ezen túlmenően az intézkedés érintette az Alkotmány 70/A. §-ának (1) bekezdésében biztosított jogot a megkülönböztetés tilalmához és a részrehajlásmentes ügyintézéshez.

1) A Testület a panasszal kapcsolatosan – figyelemmel annak számos büntetőjogi vonatkozására – mindenekelőtt saját hatáskörét vizsgálva az alábbiakat állapította meg.

Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése szerint az, akinek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában, a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálják el.

Ezen rendelkezés alapján a Testület hatáskörébe kizárólag rendőri intézkedések és mulasztások tartoznak, azok közül is azok, amelyek az Rtv. felsorolt fejezeteinek alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

- a rendőri feladatok és utasítások teljesítésének kötelezettsége, azok megsértése vagy annak elmulasztása (pl. intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség),
- a rendőri intézkedés vagy annak elmulasztása, illetőleg törvényessége (pl. igazoltatás, ruházat- csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, idegenrendészeti intézkedés, intézkedés magánlakásban, közlekedésrendészeti intézkedés),
- a kényszerítő eszköz alkalmazása és törvényessége (pl. testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, útzár, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegosztatás), esetén van lehetősége eljárni és az adott intézkedést vagy cselekményt vizsgálni, abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

A fenti rendelkezés értelmében a Testületnek nem terjed ki a hatásköre olyan kérdések vizsgálatára, amelyek a rendőrség azon intézkedésével vagy mulasztásával kapcsolatosak, amelyet egy büntetőeljárás során nyomozó hatóságként végez.

2) A gyámszülő lánya, 2011. június 3-án 9 óra 25 perckor telefonon tett bejelentést a S.-i Rendőrkapitányságra a C., V. utca 24. sz. előtti vitáról és dulakodásról. A rendőrök 9 óra 45 perckor érkeztek meg a megadott címre, ahol azt tapasztalták, hogy a panaszos és gyámszülője „agresszívan viselkedve”, trágár szavakat használva kiabál A. I.-vel. Ezt követően a rendőrök a feleket felszólították, hogy néhány lépésre távolodjanak el egymástól, majd közölték velük, hogy a bejelentés, valamint az általuk tapasztaltak alapján intézkedést kezdeményeznek és igazoltatták a jelenlévőket. Ez után került sor a jelenlévők meghallgatására, melynek során elhangzottak a jelen állásfoglalás II. részének 1) pontja ismertetet, ezért a Testület ennek megismétlésétől eltekint.

Az igazoltatást követően az intézkedő rendőrök jelentést tettek az ügyeletesnek, ahonnan azt az utasítást kapták, hogy biztosítsák a helyszínt és tartsák vissza a jelenlévőket a bűnügyes csoport kiérkezéséig. A bűnügyi helyszínelés ezután, 10 óra 5 perctől, 11 óráig tartott.

Az Rtv. 13. § (1) bekezdése szerint, „a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni, vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak”. A Szolgálati Szabályzat 3. §-ának (1) bekezdése ezt tovább részletezve úgy rendelkezik, hogy bűncselekmény vagy szabálysértés észlelése, valamint a közbiztonságot, a közrendet, az államhatár rendjét, a polgárok személyét vagy javait sértő vagy fenyegető veszélyhelyzet esetén, illetőleg ha ilyet hoznak tudomására, a rendőrt intézkedési kötelezettség terheli. Ugyancsak idézni szükséges az Rtv. 29. § (1) bekezdését, mely szerint „a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az

igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében meg kell állapítani.”

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (továbbiakban: Btk.) 271. §-ának (1) bekezdése szerint „aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást, vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el...”, márpedig a rendőri intézkedést kérő telefonhívás, a helyszín megtekintése, valamint a felek elsődleges elmondása alapján fennállt e bűncselekmény elkövetésének gyanúja.

Fentiek alapján a Testület megállapította, hogy a helyszínre érkező rendőrök jogszerűen kezdeményeztek intézkedést és kellő jogalap birtokában igazoltatták a jelenlévőket (így a panaszost is) ennek okán a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga nem sérült.

Külön vizsgálat tárgyává tette a Testület az Rtv. 13. §-ának (2) bekezdésében megfogalmazott, „a törvényi rendelkezéseknek megfelelő, részrehajlás nélküli intézkedés” követelményének érvényesülését. ” Az Rtv. indokolása szerint a rendőr a törvény rendelkezéseinek érvényesítése érdekében mindenkivel szemben részrehajlás nélkül köteles eljárni. A törvény előtti egyenlőség alkotmányos követelményére tekintettel a rendőri intézkedés törvényi feltételeinek megvalósulása esetén a rendőr az érintett személyére tekintet nélkül – bárkivel szemben – köteles eljárni. A rendőri intézkedés során fajra, nemre, vallásra, politikai meggyőződésre tekintettel különbséget tenni nem szabad, e minőség a rendőri intézkedés megtételének vagy elmulasztásának alapja nem lehet.

A panaszos sem beadványában, sem annak kiegészítésében nem utalt arra, hogy származása miatt került volna sor vele és nem A. I.-vel szemben az intézkedésre. Az egyik intézkedő rendőr, H. Zs. r. őrmester jelentésében szerepel hogy a rendőrkapitányságra történő beszállítás során, a gépkocsiban hangzott el a panaszos gyámszülőjének azon megjegyzése, mely szerint „azért őket állítják elő, mert ők cigányok és elfogultak velük szemben”.

A rendőri intézkedés során a kikerülő rendőrök valamennyi jelenlévőt meghallgatták a történetekről – e tekintetben nincs ellentmondás a panasz és a rendőri jelentések között –, majd a bűnügyi helyszínelést követően, nyilvánvalóan az ottani elsődleges megállapításokat is figyelembe véve utasította a bűnügyi csoport vezetője az intézkedő rendőröket, hogy a panaszost (és gyámszülőjét) állítsák elő bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt. A rendelkezésre álló adatok alapján a másik fél, A. I. igazoltatása is megtörtént – és bár nincs adat arra, hogy vele szemben további intézkedést (pl. szóbeli idézés) foganatosítottak volna – az viszont tény, hogy 12 órakor sor került meghallgatására a városi rendőrkapitányság épületében.

A Testület a részrehajlás nélküli intézkedés követelményének vizsgálata során külön súllyal vette figyelembe P.K. tanúvallomását, amely az általa látottak vonatkozásában A. I. állításait támasztották alá az események lényeges körülményeit illetően.

A Testület rendelkezésére álló iratanyagban nincs arra utaló adat, amely a rendőri intézkedés részrehajló voltát alátámasztaná, ezzel szemben a fentiekben már rögzített testületi megállapítás szerint, a Btk. 271. §-ának (1) bekezdésébe ütköző garázdaság vétségének – legalábbis a rendőri intézkedéshez minimálisan szükséges – gyanúja a panaszossal szemben fennállt, melynek okán az Alkotmány 70/A. §-ának (1) bekezdése szerinti diszkrimináció

tilalmát és a részrehajlásmentes ügyintézés követelményét nem sértették meg az eljáró rendőrök.

3) A Testület vizsgálat tárgyává tette a panaszossal szembeni bilincsalkalmazás jogalapját, indokoltságát, módját és arányosságát. Az előállítás végrehajtásáról és kényszerítő intézkedés alkalmazásáról szóló jelentés szerint a szóban forgó napon, 11 óra és 11 óra 20 perc között, a helyszínről gépkocsival a rendőrkapitányságra történő beszállítás időtartama alatt alkalmaztak bilincset, az Rtv. 48. § a), b) és c) pontja alapján, a Szolgálati Szabályzat 60. § (4) bekezdés b) pontja szerint, kezek hátra bilincselésével. A rendőri jelentés szerint, figyelmeztetést követően történt a bilincs alkalmazása. Hivatkozik az összefoglaló jelentés a Szolgálati Szabályzat 4. §-ának (4) bekezdésére is, mely szerint „a rendőri intézkedés közben körültekintően kell eljárni. A rendőrnek arra kell törekednie, hogy megelőzze, hogy megtámadják, lefegyverezzék, figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.”

Az Rtv. 48. §-a tartalmazza a bilincs alkalmazásának lehetséges indokait. Ezen szakasz szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére. A bilincselés szabályait a Szolgálati Szabályzat 60. §-a részletezi. Annak (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a bilincs alkalmazásának esetköreit: bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető, vagy aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja, akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, aki önkárosító magatartást tanúsít, vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget. Ugyanezen szakasz (4) bekezdése sorolja fel a bilincselés lehetséges módozatait, amelyek közül a b) pont rögzíti a kezek előre, illetve hátra bilincselését. A Szolgálati Szabályzat 57. § (2) bekezdés szerint a rendőr a kényszerítő eszköz alkalmazása során a testi épséghez fűződő jogokat köteles tiszteletben tartani, és a testi épséget csak a legszükségesebb mértékben veszélyeztetheti.

A vizsgált esetben a rendőrök a bilincselés okául és alapjául az Rtv. 48. § a), b) és c) pontját, azaz az önkárosítás, a támadás és a szökés megakadályozása érdekében történő bilincshasználatot jelölték meg.

A panasz és a rendőri jelentés csak a tekintetben egybehangzó, hogy a helyszínen megjelenő rendőrök – önmagában a jelenlétükkel – nem tudták megfékezni az indulatokat. A panasz szerint a panaszosnak és testvérének az A.I. általi bántalmazása a rendőrök jelenlétében is tovább folytatódott, a rendőri jelentés szerint viszont a panaszos és testvére, valamint gyámszülője tanúsítottak agresszív magatartást A. I.-t szidalmazva, aki az átélt izgalmtól rosszul lett, rövid időre elvesztette eszméletét és orvosi segísége szorult. Ugyanakkor semmilyen adat vagy tény nem utalt arra, hogy a panaszos, akár az intézkedés előtt, akár az alatt – ideértve a helyszínelés csaknem egy órán át tartó időtartamát – el akarta volna hagyni a helyszínt, vagy olyan magatartást tanúsított, amelyből az önkárosítás veszélyére lehetett volna következtetni. Mindezek alapján a Testület nem látta megalapozottnak a bilincsalkalmazást az Rtv. 48. § a) és c) pontja alapján, az önkárosítás, illetve a szökés megakadályozására tekintettel.

Elfogadta ugyanakkor a Testület a bilincsalkalmazás jogalapja vonatkozásában a rendőri álláspontot az Rtv. 48. § b) pontja vonatkozásában. A már ismertetett előzmények, a panaszosnak a rendőrök jelenlétében tanúsított magatartása, a többszöri rendőri figyelmeztetés ellenére is csak rövid időre megtörő indulat, a Testület álláspontja szerint indokoltta tette a bilincs alkalmazását a gépkocsival történő szállítás idejére az esetleges támadás megakadályozása céljából, ugyanakkor a bilincsalkalmazás módját illetően a rendelkezésre álló adatok alapján, a Testület a kezek hátra bilincselését – figyelemmel a jogszabályi rendelkezésekre – nem tartotta arányosnak. A kezek hátra bilincselése ugyanis a Szolgálati Szabályzat 60. § (6) bekezdésének a) pontja alapján akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, illetve szökéstől, márpedig a panaszos vonatkozásában e feltételek egyike sem állt fenn.

Minderre tekintettel a Testület megállapította, hogy a panaszossal szembeni bilincsalkalmazásra az Rtv. 48. § b) pontja alapján kellő jogalap birtokában indokoltan került sor, ezért e tekintetben nem sérült a panaszos emberi méltósághoz és személyi szabadsághoz való joga, azonban a kezek hátra bilincselésének jogszabályi feltételei nem álltak fenn, ezért e vonatkozásban sérült a panaszos emberi méltósághoz való joga.

4) A Testület ezt követően értékelte, hogy a megfelelő jogalap és indok birtokában döntöttek-e a panaszos előállításáról, a panaszos kifogásolta ugyanis az előállításának tényét és jogalapját, valamint az előállítás okára vonatkozó rendőri tájékoztatás elmaradását. Vizsgálni szükséges továbbá, hogy az előállítás jogszerűsége esetén annak időtartama nem lépte-e túl a szükséges mértéket.

Az Rtv. 33. § (1) és (2) bekezdése taxatíve sorolja fel az előállítás okait, amelyek közül az előállítás végrehajtásáról szóló jelentésben és a további rendőrségi dokumentumokban az intézkedő rendőrök a panaszos előállítása indokaként a Rtv. 33. § (2) bekezdése b) pontját jelölték meg. Ezen rendelkezés értelmében a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható.

Itt szükséges rögzíteni az érintett előállítási okkal összefüggésben azt, hogy az Rtv. 92. § (1) bekezdése szerint nem tartozik a Testület hatáskörébe a büntetőjogi felelősség vizsgálata. Egyúttal szükséges visszautalni a Testület korábbi gyakorlatára, miszerint ha az Rtv. szerinti rendőri fellépés mögöttes jogalapjaként a rendőrség egy Rtv.-n kívüli jogszabályban meghatározott tényállás tekintetében fennálló gyanúokra (pl. szabálysértés vagy bűncselekmény gyanújára) hivatkozik, a Testület – az adott cselekményért egyébként fennálló szabálysértési vagy büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalás nélkül – vizsgálja, hogy az adott esetben fennállt-e olyan fokú gyanú, amely elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra.

A rendelkezésre álló, már ismertetett adatok alapján kétségkívül megállapítható volt a Btk. 271. § (1) bekezdése szerinti garázdaság vétségének gyanúja és – bár az Rtv. fent hivatkozott rendelkezése a rendőr mérlegelési jogkörébe utalja az előállítás foganatosítását –, **a helyszínen tapasztaltak, a cselekmény tárgyi súlya, valamint hivatalból üldözendő volta a Testület álláspontja szerint megalapozta és indokoltta tette a panaszos előállítását, ezáltal nem sérült a panaszos személyes szabadsághoz való joga, mivel az alapjog korlátozása jogszerűen történt.**

Az Rtv. 33. § (4) bekezdése kifejezett előírást tartalmaz arra, hogy az előállítót az előállítás okáról szóban vagy írásban tájékoztatni kell, ugyanakkor azonban, az **előállítás okára vonatkozó tájékoztatással kapcsolatosan, a panaszos és a rendőrök állítása közötti ellentmondást a Testület feloldani nem tudta, ezért a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme e vonatkozásban nem volt megállapítható.**

Az előállítás időtartamának vizsgálata kapcsán – előjáróban – ki kell térni annak rendőrség általi dokumentálására. Az előállítás végrehajtásáról szóló jelentésen az előállítás kezdőidőpontjaként 9 óra 40 perc van feltüntetve, míg az előállításról szóló igazoláson a panaszos előállításának kezdőidőpontjaként 9 óra 20 perc került megjelölésre. Ez utóbbi okiraton ezen időpontot kézírással áthúzták és helyette a „11.00” óra került kezdő időpontként feltüntetésre. A javítást aláírással és a rendőrkapitányság bélyegzőlenyomatával látták el.

A rendőrség által rendelkezésre bocsátott, már hivatkozott hivatalos feljegyzés alapján a rendőrök 9 óra 45 perckor értek a helyszínre és kezdték meg az intézkedést. Tekintettel arra, hogy az Rtv. 33. § (3) bekezdésének utolsó mondata szerint „az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani”, így az igazoláson kézzel írt (valamint az összefoglaló jelentésben ezzel azonosan megjelölt) időpont téves jogértelmezésen alapul, az előállítás kezdőidőpontja helyesen 9 óra 45 perc, melyet alapul véve az előállítás alatt a következő cselekmények történtek:

- 9 óra 45 perctől 10 óra 5 percig igazoltatás, adatgyűjtés,
- 10 óra 5 perctől 11 óráig helyszíni szemle,
- 11 órától - 11 óra 20 percig a panaszos beszállítása a helyszínről a rendőrkapitányságra,
- 11 óra 30 perctől 11 óra 57 percig P.K. tanúkenti kihallgatása,
- 12 óra 2 perctől 12 óra 33 percig A .I. feljelentésének felvétele, (az orvosi vizsgálat és ellátás pontos időpontja és időtartama a látleleten nem megállapítható),
- a panaszos számára, hivatalból védő kirendelése, és értesítése a 14 óra 30 percre tervezett gyanúsított kihallgatásról,
- 13 óra 54 perctől 14 óra 30 percig a panaszos gyámszülőjének gyanúsított kihallgatása,
- 15 óra 1 perctől 15 óra 48 percig a panaszos kihallgatása, a kirendelt védő jelenlétében,
- 16 óra 35 perckor a panaszos orvosi vizsgálata,
- 16 óra 40 perckor a panaszos szabadon bocsátása.

Az előállítás alatt történt – dokumentumokkal a fentiek szerint alátámasztott – egyes cselekmények időpontjának vizsgálata alapján a Testület arra a következtetésre jutott, hogy **az előállítás időtartama nem haladta meg az Rtv. 33. § (3) bekezdésében meghatározott**

azon mértéket, amely szerint a személyi szabadság csak a „szükséges ideig” korlátozható, ezért a panaszos személyes szabadsághoz való joga nem sérült. Megállapította ugyanakkor a Testület, hogy az előállítás időtartamának hibás dokumentálása sértette a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogát.

5) A Testület – figyelemmel arra, hogy a panaszos a rendőri intézkedés időpontjában fiatalkorú volt – vizsgálat tárgyává tette az Rtv. 18. § (1) bekezdésében meghatározott azon rendőri kötelezettség teljesítését, mely szerint „ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.”

Az összefoglaló jelentés szerint a panaszos gyámszülőjének – mint törvényes képviselőnek – értesítésére a helyszínen sor került. Ugyanakkor tényként állapítható meg, hogy a gyámszülőt a már ismertetett cselekmények miatt a panaszossal együtt vonták intézkedés alá a rendőrök, előállítása a panaszossal egyidejűleg történt. A Testület álláspontja szerint, ha valaki személyes szabadságot korlátozó intézkedés hatálya alatt áll, akkor az saját ügyei vitelében is korlátozott, ezért értelemszerűen nincs abban a helyzetben, hogy más személy ügyeit és érdekeit képviselni tudja. Ennek okán a rendőrök azzal, hogy az előállított gyámszülővel közölték azt, amit egyébként is tudott, csak a jogszabályi előírás formális teljesítését jelentette, ami nyilván valóan nem egyezik a jogalkotói szándékkal. Az Rtv. már idézett rendelkezése fiatalkorú esetén nem az intézkedés alá vont mérlegelési jogkörébe utalja, hanem a rendőr kötelezettségévé teszi a haladéktalan értesítést. E rendelkezés célja pedig az, hogy a törvényes képviselő a fiatalkorú érdekében szükséges intézkedéseket és jognyilatkozatokat (nem feltétlenül csak az előállító rendőri szervnél) haladéktalanul meg tudja tenni. A konkrét esetben a helyes eljárás a gyámhatóság azonnali értesítése lett volna, függetlenül attól, hogy az előállítással kapcsolatos „Nyilatkozatot” és „Igazolást” a panaszos mellett a gyámszülő is aláírta, továbbá védő kirendelését és a kihallgatáson való részvételét az eljáró rendőri szerv biztosította.

Fentiek okán a Testület megállapítása szerint, a hozzátartozó kiértesítésével kapcsolatos eljárás formális volta miatt, sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga.

IV.

A fentiek alapján a Testület megállapította, hogy a vizsgált ügyben az egyes sérelmek – maga az intézkedés, annak részrehajló volta, továbbá az előállítás ténye, időtartama és okának közlése – kapcsán alapjogsérelem egyrésztől nem történt, másrésztől az nem volt megállapítható. Sérült ugyanakkor a bilincsalkalmazás módja kapcsán a panaszos emberi méltósághoz való joga, valamint a hozzátartozó értesítési kötelezettségének formális teljesítése és az előállítás időtartamának téves dokumentálása miatt a tisztességes eljáráshoz való joga. A Testület álláspontja szerint a megállapított jogsérelmek mértéke eléri azt a szintet, amely a Testület súlyos alapjogsérelmet, megállapító állásfoglalását megalapozza, ezért a rendelkező részben foglaltak szerint – az Rtv. 93/A. §-ának (6) bekezdése alapján – a Testület az állásfoglalást megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2012. február 29.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Féja András
testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
előadó testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET